

**Huidige situatie en
autonome
ontwikkeling
natuurwaarden
Zeesluis Terneuzen**

Natura 2000-gebieden en EHS-gebieden in
de ruime omgeving

Rapport Vlaams Nederlandse Scheldec commissie

Onderwerp Auteur

Huidige situatie en R.G. Verbeek, R.R. Smits, T.J. Boudewijn
autonome
ontwikkeling
natuurwaarden
Zeesluis
Terneuzen

Datum Telefoon / Email

10 december 0345-512710 / t.j.boudewijn@buwa.nl
2013

Status
definitief

Documentnummer
VNZT-T-025-1

Bureau Waardenburg bv
Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 51 27 10, Fax 0345 51 98 49
info@buwa.nl www.buwa.nl

© Bureau Waardenburg bv / LievenseCSO

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van VNZT en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van VNZT en Bureau Waardenburg bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg bv is door CERTIKED gecertificeerd overeenkomstig ISO 9001:2008.

Bureau Waardenburg bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Bureau Waardenburg bv.

VNZT vrijwaart Bureau Waardenburg bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Inhoudsopgave

.....

1	Inleiding	4
2	Bronnen	5
3	Natura 2000-gebieden	7
3.1	Westerschelde & Saefthinghe	7
3.1.1	Gebiedsbeschrijving	7
3.1.2	Instandhoudingsdoelen	8
3.2	Canisvliet	11
3.2.1	Gebiedsbeschrijving	11
3.2.2	Instandhoudingsdoelen	11
3.3	Overige N2000-, Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebieden	12
4	Habitattypen en soorten bijlage II in onderzoeksgebied	15
4.1	Voorkomen habitattypen	15
4.1.1	Westerschelde	15
4.1.2	Bossen en heiden van zandig Vlaanderen: oostelijk deel	19
4.1.3	Polders	20
4.2	Soorten bijlage II Habitatrichtlijn	21
4.2.1	Westerschelde	21
4.2.2	Canisvliet	22
4.2.3	Bossen en heiden van zandig Vlaanderen: oostelijk deel	22
4.2.4	Polders	23
5	Vogels in het onderzoeksgebied	24
5.1	Broedvogels Westerschelde	24
5.1.1	Inleiding	24
5.1.2	Bespreking per soort	24
5.2	Niet-broedvogels Westerschelde	28
5.2.1	Inleiding	28
5.2.2	Bespreking per soort(groep)	31
6	Ecologische Hoofdstructuur	36
7	Literatuur	38

1 Inleiding

Voorliggend rapport beschrijft de doelstellingen en de huidige natuurkwaliteit van Natura 2000-gebieden en EHS-gebieden in de omgeving van het plangebied van de aanpassing van de zeesluis Kanaal Gent-Terneuzen (figuur 1.1). Het studiegebied is bepaald op basis van mogelijke veranderingen van de scheepvaart en de zoutconcentratie in Kanaal Gent-Terneuzen ten gevolge van realisatie van de Grote Zeesluis. Het studiegebied betreft het gebied binnen een afstand van 10 km vanaf het plangebied en Kanaal Gent-Terneuzen.

Figuur 1.1 Ligging plangebied met belangrijkste toponiemen.

2 Bronnen

Vogels

Voorliggende rapportage is gebaseerd op telgegevens, bronnenonderzoek en informatie uit verschillende veldonderzoeken. Voor de beschrijving van de aantallen en verspreiding van vogels (in de omgeving) van het plangebied is gebruik gemaakt van verschillende overzichtsrapporten:

- Watervogels en zeezoogdieren in de Zoute Delta 2010/2011 (Strucker et al. 2012b);
- Kustbroedvogels in het Deltagebied (rapporten 2010 t/m 2012) (Strucker et al. 2011; 2012a; 2013);
- Doelendocument Natura 2000 Deltagebied (Troost 2009);
- Natura 2000-ontwerpbeheerplan Westerschelde & Saeftinghe (HaskoningDHV 2013);
- Gegevens aantallen vogels Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe seizoenen 2007/2008 – 2010/2011 afkomstig van het Netwerk Ecologische Monitoring (SOVON, RWS, CBS), gepubliceerd op www.sovon.nl.

Voor de beschrijving van de verspreiding en voorkomen van watervogels in het plangebied en directe omgeving zijn telgegevens gebruikt van het telvak WS811 van de seizoenen 2007/2008 – 2010/2011 (figuur 2.1). Er wordt in dit gebied maandelijks geteld. De gegevens zijn beschikbaar gesteld door Rijkswaterstaat Waterdienst via de Helpdeskwater. De ligging van hoogwatervluchtplaatsen is gebaseerd op een kaart met hoogwatervluchtplaatsen gepubliceerd in Meininger (2001). Hieraan liggen echter geen gedetailleerde gegevens ten grondslag; de kaart is gebaseerd op veldkennis.

Figuur 2.1 Ligging telgebied watervogels WS811.

Habitattypen, soorten Habitatrichtlijn

Voor de beschrijving van de ligging, kwaliteit en het wel of niet behalen van de instandhoudingsdoelen van Habitattypen en soorten van de Habitatrichtlijn in de Westerschelde is gebruik gemaakt van verschillende overzichtsrapporten:

- Doelendocument Natura 2000 Deltagebied (Troost 2009);
- Natura 2000-ontwerpbeheerplan Westerschelde & Saeftinghe (HaskoningDHV 2013).

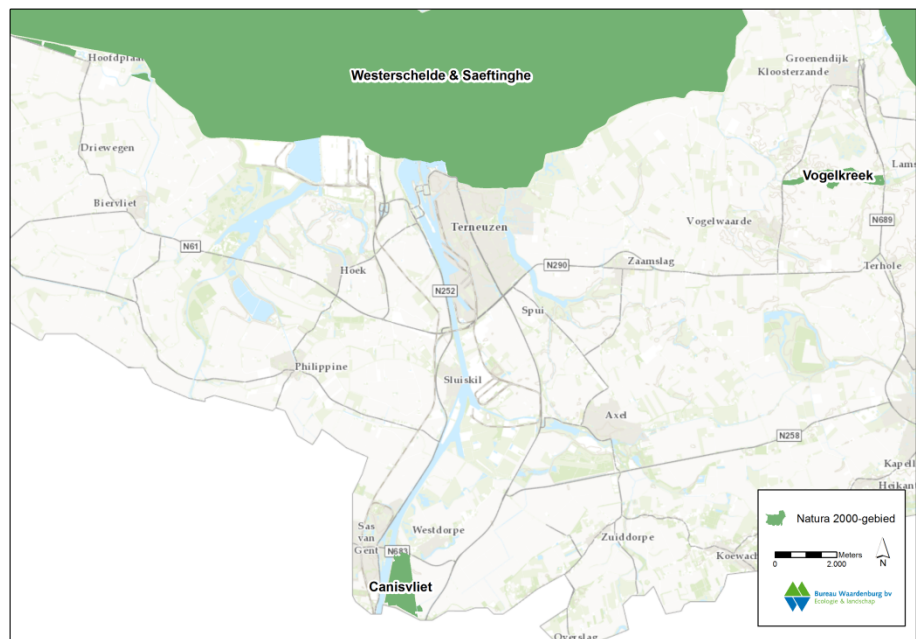
Voor het Natura 2000-gebied Canisvliet is geen informatie (zoals een conceptbeheerplan) beschikbaar. De beschrijving is gebaseerd op informatie uit het aanwijzingsbesluit (Min. v. LNV 2010).

3 Natura 2000-gebieden

3.1 Westerschelde & Saeftinghe

3.1.1 Gebiedsbeschrijving

Het plangebied ligt nabij Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe (figuur 3.1).

Figuur 3.1 Ligging van het plangebied en Natura 2000-gebieden

Gebiedsbeschrijving Westerschelde en Saeftinghe¹

De Westerschelde is de zuidelijke tak in het oorspronkelijke mondingsgebied van de rivier de Schelde. Het is de enige zeetak in de Delta waar nu nog sprake is van een estuarium met open verbinding naar zee. Het betreft een zeer dynamisch gebied, mede door de trechtervorm ervan, waarin het getijverschil naar achteren erg groot wordt. Noordzeewater dringt met krachtige getijdenstromen binnen, maar door de aanvoer van rivierwater is het zoutgehalte relatief laag. Het estuarium is zeer uitgestrekt. De rivier bestaat uit een hoofdgeul met meerdere, zich verplaatsende nevengeulen waartussen bij eb droogvallende zand- en slikplaten en ondiep water liggen. Langs de randen liggen schorren, waarin kreken grillige patronen vormen. Onder invloed van eb en vloed verandert de aanblik van het gebied voortdurend.

Langs de Westerschelde bevindt zich het grootste schorreengebied van ons land: het Verdronken Land van Saeftinghe. Door het grote getijverschil bevat het Verdronken Land van Saeftinghe zeer hoge oeverwallen en brede geulen. Aan de westkant van de Westerschelde ligt de verzande slufte van de Verdronken Zwarte Polder nog in het

¹ Overgenomen uit Aanwijzingsbesluit Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe (Min. LNV 2009)

gebied. In het mondingsgebied is verder nog sprake van duinvorming bij Rammekenshoek, de Kaloot en op de Hooge Platen. Binnendijs ligt een aantal gebieden met aan het estuarium gekoppelde natuur: Rammekenshoek, Inlaag 1887, Bathse Kreek, Inlaag Hoofdplaat en Herdijkte Zwarte Polder.

3.1.2 Instandhoudingsdoelen

Westerschelde & Saeftinghe is aangewezen voor een aantal habitattypen van 'Bijlage I' van de Habitatrichtlijn, soorten van 'Bijlage II' van de Habitatrichtlijn, soorten broedvogels en niet-broedvogels (tabel 3.1 t/m 3.4). In de tabellen zijn ook de instandhoudingsdoelen opgenomen.

Tabel 3.1 Habitattypen waarvoor Westerschelde & Saeftinghe is aangewezen en hun instandhoudingsdoelen (Bron: aanwijzingsbesluit Min. v. LNV 2009).

Naam	doel omvang	doel kwaliteit
H1110 Permanent overstroomde zandbanken, Noordzeekustzone (subtype B)	behoud	behoud
H1130 Estuaria	uitbreiding	verbetering
H1310 Zilte pionierbegroeiingen, zeekraal (subtype A)	uitbreiding	behoud
H1310 Zilte pionierbegroeiingen, zeevetmuur (subtype B)	behoud	behoud
H1320 Slijkgrasvelden	behoud	behoud
H1330 Schorren en zilte graslanden, buitendijs (subtype A)	uitbreiding	verbetering
H1330 Schorren en zilte graslanden, binnendijs (subtype B)	behoud	behoud
H2110 Embryonale wandelende duinen	behoud	behoud
H2120 Witte duinen	behoud	behoud
H2160 Duindoornstruwelen	behoud	behoud
H2190 Vochtige duinvalleien, kalkrijk (subtype B)	behoud	behoud

Tabel 3.2 Soorten van Bijlage II van de Habitatrichtlijn waarvoor Westerschelde & Saeftinghe is aangewezen en hun instandhoudingsdoelen (Bron: aanwijzingsbesluit Min. v. LNV 2009).

Naam	doel omvang leefgebied	doel kwaliteit leefgebied	doel populatie	overig
Nauwe korfslak	behoud	behoud	behoud	
Zeeprik	behoud	behoud	uitbreiding	
Rivierprik	behoud	behoud	uitbreiding	
Fint	behoud	behoud	uitbreiding	
Gewone zeehond	behoud	verbetering	uitbreiding	regionale populatie min. 200 ex.
Groenknolorchis	behoud	behoud	behoud	

*Tabel 3.3 Soorten broedvogels waarvoor Westerschelde & Saeftinghe is aangewezen en hun instandhoudings-doelen (Bron: aanwijzings-besluit Min. v. LNV 2009; Min. v. EL&I 2012). Met een * is aangegeven of het specifieke doel een regio-doel voor het Deltagebied betreft.*

Naam	doel omvang leefgebied	doel kwaliteit leefgebied	doel populatie (draagkracht voor ten minste)
Bruine kiekendief	behoud	behoud	20 paren
Kluut	behoud	behoud	2.000 paren*
Bontbekplevier	behoud	behoud	100 paren*
Strandplevier	behoud	behoud	220 paren*
Zwartkopmeeuw	behoud	behoud	400 paren*
Grote stern	behoud	behoud	6.200 paren*
Visdief	behoud	behoud	6.500 paren*
Dwergstern	behoud	behoud	300 paren*
Blauwborst	behoud	behoud	450 paren

Tabel 3.4 Soorten niet-broedvogels waarvoor Westerschelde & Saeftinghe is aangewezen en hun instandhoudings-doelen (Bron: aanwijzings-besluit Min. v. LNV 2009).

Naam	doel omvang leefgebied	doel kwaliteit leefgebied	doel populatie (draagkracht voor; seizoensgemiddelde, tenzij anders vermeld)
Fuut	behoud	behoud	100 ex.
Kleine zilverreiger	behoud	behoud	40 ex.
Lepelaar	behoud	behoud	30 ex.
Kolgans	behoud	behoud	380 ex.
Grauwe gans	behoud	behoud	16.600 ex.
Bergeend	behoud	behoud	4.500 ex.
Smient	behoud	behoud	16.600 ex.
Krakeend	behoud	behoud	40 ex.
Wintertaling	behoud	behoud	1.100 ex.
Wilde eend	behoud	behoud	11.700 ex.
Pijlstaart	behoud	behoud	1.400 ex.
Slobeend	behoud	behoud	70 ex.
Middelste zaagbek	behoud	behoud	30 ex.
Zeearend	behoud	behoud	2 ex. (seizoensmax)
Slechtvalk	behoud	behoud	8 ex. (seizoensmax)
Scholekster	behoud	behoud	7.500 ex.
Kluut	behoud	behoud	540 ex.
Bontbekplevier	behoud	behoud	430 ex.
Strandplevier	behoud	behoud	80 ex.
Goudplevier	behoud	behoud	1.600 ex.
Zilverplevier	behoud	behoud	1.500 ex.
Kievit	behoud	behoud	4.100 ex.
Kanoet	behoud	behoud	600 ex.
Drieteenstrandloper	behoud	behoud	1.000 ex.
Bonte strandloper	behoud	behoud	15.100 ex.
Rosse grutto	behoud	behoud	1.200 ex.

Wulp	behoud	behoud	2.500 ex.
Zwarte ruiter	behoud	behoud	270 ex.
Tureluur	behoud	behoud	1.100 ex.
Groenpootruiter	behoud	behoud	90 ex.
Steenloper	behoud	behoud	230 ex.

Algemene instandhoudingsdoelen

Daarnaast gelden voor Westerschelde & Saeftinghe de volgende algemene instandhoudingsdoelen.

1. De bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de ecologische samenhang van Natura 2000 zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie.
2. De bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie, die zijn opgenomen in bijlage I of bijlage II van de Habitatrichtlijn. Dit behelst de benodigde bijdrage van het gebied aan het streven naar een op landelijk niveau gunstige staat van instandhouding voor de habitattypen en de soorten waarvoor het gebied is aangewezen.
3. De natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied, inclusief de samenhang van de ecologische structuur en functies van de habitattypen en van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen.
4. De op het gebied van toepassing zijnde ecologische vereisten van de habitat-typen en soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

Kernopgaven

Voor het bereiken van de instandhoudingsdoelen zijn in het Doelendocument (Min. van LNV 2006) de volgende kernopgaven geformuleerd.

- 1.05 Kwaliteit estuaria. Verbetering kwaliteit estuaria H1130 Westerschelde (ruimte, verhouding tussen deelsystemen/laag productieve en hoog productieve onderdelen) en behoud kwaliteit Eems-Dollard.
- 1.09 Achterland fint. Behoud van verbinding met Schelde en Eems ten behoeve van paaifunctie voor fint in België en Duitsland.
- 1.13 Voortplantingshabitat. Behoud ongestoorde rustplaatsen en optimaal voortplantingshabitat (waaronder embryonale duinen H2110) voor bontbekplevier, strandplevier, kluut, grote stern en dwergstern, visdief en grijze zeehond.
- 1.16 Diversiteit schorren en kwelders. Behoud (Waddenzee) en herstel (Delta) van schorren en zilte graslanden (buitendijks) H1330A met alle successiestadia, zoet-zout overgangen, verscheidenheid in substraat en getijregime en mede als hoogwatervluchtplaats.
- 1.19 Binnendijkse brakke gebieden. Behoud en ontwikkeling kwaliteit binnendijks brakke gebieden voor noordse woelmuis, broedvogels (kluut, sterns), overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden) H7140B, schorren en zilte graslanden (binnendijks) H1330B (bijv. Yerseke Moer), brakke variant van ruigten en zomen (harig wilgen-roosje) H6430_B en als hoogwatervluchtplaats.

De kernopgaven zijn richtinggevend geweest bij het opstellen van de instandhoudingsdoelen, maar vormen zelf geen doel.

Sense of Urgency

Voor dit gebied geldt een Sense of Urgency ten aanzien van waterkwaliteit. Ook geldt er een wateropgave (Min. van LNV 2006).

3.2 Canisvliet

3.2.1 Gebiedsbeschrijving

Het plangebied ligt nabij Natura 2000-gebied Canisvliet (figuur 3.1).

Gebiedsbeschrijving Canisvliet²

Canisvliet is een poldergebied met een voormalige getijdenkreek langs het kanaal Terneuzen-Gent. Het gebied was ooit een zijarm van de Honte, een zeearm die was ontstaan door de grote springvloeden in de Middeleeuwen. Het bestond in die tijd uit schorren en slikken, met overgangen tussen zand en klei, zout en zoet, droog en nat. Het Sasse Gat drong diep vanuit de Braakman het land binnen tot de dekzandruggen ter hoogte van de huidige Belgische grens. Na de sluiting van de Graaf Jansdijk (1790) en de Sasdijk kon de Canisvlietse polder deels worden drooggelegd. Tot de eeuwwisseling van de twintigste eeuw bleef het nog onbewoond landbouwgebied, met brak water. Begin jaren zestig vond een ruilverkaveling plaats, waarbij een groot deel van het gebied werd opgespoten met grond die vrijkwam bij de verbreding van het Kanaal van Gent naar Terneuzen. Het natuureservaat Canisvlietse Kreek dat gespaard werd, is een kreek met vlakke oevers met vochtige graslanden en rietlanden.

3.2.2 Instandhoudingsdoelen

Het gebied is slechts aangewezen voor één soort van 'Bijlage II' van de Habitat-richtlijn. Het gaat om kruipend moerasscherm. Het instandhoudingsdoel betreft uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit biotoop voor uitbreiding populatie (Min. van LNV 2010).

Algemene instandhoudingsdoelen

Daarnaast gelden voor Canisvliet de volgende algemene instandhoudingsdoelen.

1. De bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de ecologische samenhang van Natura 2000 zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie.
2. De bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie, die zijn opgenomen in bijlage I of bijlage II van de Habitatrichtlijn. Dit behelst de benodigde bijdrage van het gebied aan het streven naar een op landelijk niveau gunstige staat van instandhouding voor de habitattypen en de soorten waarvoor het gebied is aangewezen.
3. De natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied, inclusief de samenhang van de ecologische structuur en functies van de habitattypen en van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen.
4. De op het gebied van toepassing zijnde ecologische vereisten van de habitat-typen en soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

² Overgenomen uit Aanwijzingsbesluit Natura 2000-gebied Canisvliet (Min. van LNV 2010).

Kernopgaven

Voor het bereiken van de instandhoudingsdoelen zijn in het Doelendocument (Min. van LNV 2006) de volgende kern-opgaven geformuleerd.

- 1.18 Kruipend moerasscherm. Behoud leefomstandigheden kruipend moerasscherm in kreken (o.a. wisselende waterstanden).

De kernopgaven zijn richtinggevend geweest bij het op-stel-len van de instand-houdingsdoelen, maar vormen zelf geen doel.

Sense of Urgency

Voor dit gebied geldt geen Sence of Urgency. Wel geldt er een wateropgave (Min. van LNV 2006).

3.3 Overige N2000-, Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebieden

Op Nederlands grondgebied liggen binnen een afstand van 10 km van het plangebied geen andere Natura 2000-gebieden dan Westerschelde en Canisvliet. Op grotere afstand van het plangebied liggen een tweetal gebieden (Groote Gat en Vogelkreek). De instandhoudingsdoelen hebben echter uitsluitend betrekking op soorten of typen waarvan het leefgebied beperkt is tot het Natura 2000-gebied zelf. In combinatie met de grote afstand tot het plangebied zijn daarom effecten op instandhoudingsdoelen op voorhand uit te sluiten. De gebieden Groote Gat en Vogelkreek worden in voorliggend rapport niet verder behandeld.

In Vlaanderen liggen binnen 10 km afstand van het plangebied het Vogelrichtlijngebied 'Krekengebied' en de Habitatrichtlijngebied 'Bossen en heiden van zandig Vlaanderen: oostelijk deel' en 'Polders'. De gebieden zijn op het moment nog niet definitief aangewezen als Natura 2000-gebied maar hebben wel een formele status als Vogelrichtlijn- of Habitatrichtlijngebied. Er zijn op het moment nog geen definitieve instandhoudingsdoelen opgesteld (natuurpunt.be 2013).

'Krekengebied'

Op Vlaams grondgebied ligt op een afstand van ruim 8 km van het plangebied het Vogelrichtlijngebied 'Krekengebied'. Het gebied is alleen aangewezen voor 14 soorten vogels (tabel 3.5). De vogels hebben gelet op de grote afstand en de geschiktheid van het plangebied geen relatie met het plangebied. Ook is het gebied niet gevoelig voor stikstofdepositie omdat het leefgebied van de vogels bestaat uit dynamische, deels zoute, voedselrijke habitattypen. Omdat effecten op voorhand zijn uitgesloten, wordt het Vogelrichtlijngebied 'Kreken-gebied' niet nader besproken.

Tabel 3.5 Kwalificerende vogelsoorten Vogelrichtlijngebied 'Kreken-gebied' (Vlaanderen) (bron: <http://geo-vlaanderen.gisvlaanderen.be>). Ex. = exemplaren, bp = broedpaar.

Naam	populatiegrootte (max.)	seizoen
Aalscholver	4 ex.	niet-broedvogel
Blauwborst	230 bp	broedvogel
Blauwe kiekendief	10 ex.	niet-broedvogel
Bruine kiekendief	5-10 bp	broedvogel
Goudplevier	700 ex.	niet-broedvogel
Kemphaan	25 ex.	niet-broedvogel
Kleine zwaan	90 ex.	niet-broedvogel
Kluut	10 bp / 30 ex.	brd/niet brdvogel
Porseleinhoen	-	niet-broedvogel
Roerdomp	1 ex.	niet-broedvogel
Velduil	3 ex.	niet-broedvogel
Visarend	-	niet-broedvogel
Wilde zwaan	5 ex.	niet-broedvogel
Zwarte stern	30 ex.	niet-broedvogel

'Bossen en heiden van zandig Vlaanderen: oostelijk deel'

Op Vlaams grondgebied ligt op een afstand van ruim 7 km van het plangebied het Habitatrichtlijngebied 'Bossen en heiden van zandig Vlaanderen: oostelijk deel'. Het gebied is aangewezen voor 12 habitattypen (tabel 3.6). Daarnaast is het ook aangewezen voor de kamsalamander en de drijvende waterweegbree (soorten van Bijlage II Habitatrichtlijn). Sommige habitats en de drijvende waterweegbree zijn gevoelig voor depositie van stikstof (hoofdstuk 4). Het leefgebied van de kamsalamander is niet gevoelig voor stikstofdepositie. Omdat effecten op de kamsalamander op voorhand zijn uitgesloten, wordt deze soort niet nader besproken.

Tabel 3.6 Habitats Habitatrichtlijngebied 'Bossen en heiden van zandig Vlaanderen: oostelijk deel' (Vlaanderen) (bron: <http://geo-vlaanderen.gisvlaanderen.be>).

Code	naam
H2310	stuifzandheiden met struikhei
H2330	zandverstuivingen
H3130	zwakgebufferde vennen
H3150	meren met krabbescheer en fonteinkruid
H4010	Vochtige heide
H4030	droge heide
H6410	blauwgraslanden
H6430	ruigten en zomen
H9120	beuken-eikenbossen met hulst
H9160	eiken-haagbeukenbossen
H9190	oude eikenbossen
H91EO	vochtige alluviale bossen

'Polders'

Op Vlaams grondgebied ligt op een afstand van ruim 2,5 km van het plangebied het Habitatrichtlijngebied 'Polders'. Het gebied is aangewezen voor 6 habitattypen (tabel 3.7). Daarnaast is het gebied ook aangewezen voor de meervleermuis (soort van Bijlage II Habitatrichtlijn).

Tabel 3.7 Habitats Habitatrichtlijngebied 'Polders' (Vlaanderen)
(bron: <http://geo-vlaanderen.gisvlaanderen.be>).

Code	naam
H1310	zilte pionierbegroeiingen
H1330	schorren en zilte graslanden
H6410	blauwgraslanden
H6430	ruigten en zomen
H91E0	vochtige alluviale bossen

Alle habitattypen vallen met uitzondering van habitatype H6410 Blauwgraslanden in de categorie gevoelig voor stikstofdepositie. De Blauwgraslanden vallen in de categorie zeer gevoelig.

4 Habitattypen en soorten bijlage II in onderzoeksgebied

4.1 Voorkomen habitattypen

4.1.1 Westerschelde

H1130 Estuaria

Het habitatype H1130 Estuaria bestaat uit watervlaktes en geulen, bij eb droogvallende, hoge dan wel lage, zandige dan wel slibrijke platen, mossel-banken, kokkelbanken en zeegras- en ruppiavelden (Troost 2009). Het omvat de zandbanken, permanent overstromde zandbanken en dieper water in de Westerschelde ten oosten van de lijn Vlissingen-Breskens. De instand-houdingsdoelstelling wordt in de huidige situatie niet bereikt, de autonome ontwikkeling is daarom negatief. De kwaliteit van het habitatype 'estuaria' staat onder druk, omdat in Westerschelde & Saeftinghe de hoogdynamische gebieden toenemen ten opzichte van de laagdynamische delen. Slikken en platen worden steeds hoger, terwijl de overgangen van water naar plaat en schor steeds steiler en daarom kleiner van oppervlakte worden. Dit wordt beschouwd als een afname van de kwaliteit van het habitatype 'estuaria' omdat juist de laagdynamische delen (flauwe overgangen) rijk zijn aan voedselbronnen en levensvormen. In het concept-beheerplan zijn maatregelen opgenomen om de bestaande omvang en kwaliteit te behouden dan wel uit te breiden (HaskoningDHV 2013). Kritische depositiewaarde stikstof H1130 >2.400 N/ha/j, (Van Dobben et al. 2012).

Het habitatype komt voor in het gebied grenzend aan het plangebied (figuur 4.1).

H1110 Permanent overstromde zandbanken

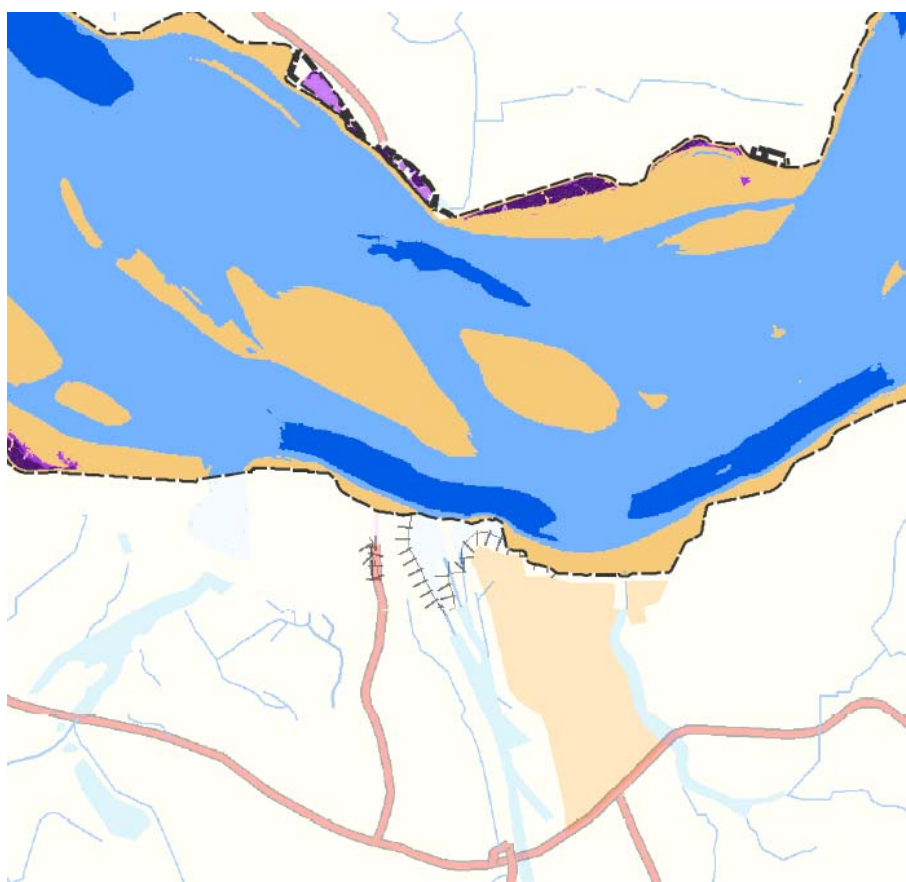
Het habitatype H1110 Permanent overstromde zandbanken omvat permanent onder water staande zandbanken. De permanent overstromde zandbanken (tot 20 m diepte) ten westen van de lijn Vlissingen-Breskens worden gerekend tot H1110_B Permanent overstromde zandbanken (Troost 2009). De instand-houdingsdoelstelling wordt in de huidige situatie bereikt (HaskoningDHV 2013). Het is onbekend hoe de kwantiteit van het habitatype zich autonoom zal ontwikkelen; deze wordt gestuurd door de hydromorfologische dynamiek in het mondingsgebied. De huidige kwaliteit van het habitatype is niet goed bekend, het is daarom niet duidelijk hoe deze zich zal ontwikkelen (Troost 2009). Kritische depositiewaarde stikstof H1110 >2.400 N/ha/j, (Van Dobben et al. 2012). Achtergronddepositie aan oevers max 1.500 N/ha/j (2010; <http://geodata.rivm.nl/gcn/>).

In de ruime omgeving van het plangebied komt het habitatype niet voor.

H1320 Slijkgrasvelden

In de Westerschelde wordt het habitattype H1320 slijkgrasvelden aangetroffen in vrijwel alle schorren langs de oevers. De grootste oppervlakken liggen langs de schorren aan de kust van Zeeuws-Vlaanderen (Paulinaschor, Platen van Hulst). De instandhoudingsdoelstelling wordt in de huidige situatie bereikt. De autonome ontwikkeling op de langere termijn is echter negatief. Knelpunten zijn het ruimte-gebrek voor lage dynamiek en de niet optimale huidige morfologische processen in de Westerschelde. In het concept-beheerplan zijn maatregelen opgenomen om de bestaande omvang en kwaliteit te behouden of zelfs uit te breiden (HaskoningDHV 2013). Kritische depositiewaarde stikstof H1320 1.643 N/ha/j, (Van Dobben et al. 2012). Achtergronddepositie Paulinaschor circa 1.300 N/ha/j (2010; <http://geodata.rivm.nl/gcn/>).

In de directe omgeving van het plangebied komt het habitattype niet voor. De dichtstbijzijnde locatie is het Paulinaschor (figuur 4.1).

Figuur 4.1 Ligging habitattypen in (ruime omgeving) plangebied. De bruine/oranje (zandplaten) en blauwe gebieden (overstroomde zandbanken, dieper water) behoren tot het H1130 Estuaria, lichtpaars H1320 Slijkgrasvelden, donkerpaars H1330 Schorren en zilte graslanden. (Bron: Habitattypenkaart Westerschelde, Rijkswaterstaat 2012).

H1310 Zilte pionierbegroeiingen

Het habitatype H1310 Zilte pionierbegroeiingen komt voor op de overgang van slik naar schor. Het habitatype komt op beperkte schaal voor in de Westerschelde. Het subtype H1310A zeekraal wordt aangetroffen in schorren van de Verdrongen Zwarte Polder, Paulinaschor, Hellegatschor, het Verdrongen land van Saeftinge, het Schor bij Waarde, het Zuidgors, in de Sloehaven, en op de Hooge Platen en de Plaat van Walsoorden. Het subtype H1310B zeevetmuur komt alleen voor in de Verdrongen Zwarte Polder, met een gering oppervlak. Knelpunt is de voortschrijdende vegetatiesuccessie. De instandhoudings-doelstelling van beide subtypen wordt in de huidige situatie niet bereikt, de autonome ontwikkeling is negatief. In het concept-beheerplan zijn maatregelen opgenomen om de bestaande omvang en kwaliteit te behouden (HaskoningDHV 2013). Kritische depositiewaarde stikstof H1310A 1.643 N/ha/j, H1310B 1.500 N/ha/j (Van Dobben et al. 2012). Achtergronddepositie Paulinaschor circa 1.300 N/ha/j (2010; <http://geodata.rivm.nl/gcn/>).

In de directe omgeving van het plangebied komt het habitatype niet voor. De dichtstbijzijnde locatie is het Paulinaschor (figuur 4.1).

H1330A Schorren en zilte graslanden -buitendijks

Het habitatype H1330A Schorren en zilte graslanden (subtype buitendijks) omvat de als gevolg van het getij (meer of minder frequent) overstroomde graslanden. Het habitatype komt over een grote oppervlakken voor in het oostelijke deel van de Westerschelde (Verdrongen land van Saeftinge, Bathse schor, schor bij Waarde, Plaat van Walsoorden, Platen van Hulst en Zuidgors). In het westelijke deel wordt dit type minder aangetroffen (o.a. Paulinaschor). De sterke dynamiek en het gebrek aan ruimte voor lage dynamiek zorgen er in de Westerschelde voor dat platen hoger komen te liggen, geulen dieper en het tussenliggende 'laagdynamische' deel in omvang en kwaliteit afneemt (HaskoningDHV 2013). De instandhoudings-doelstelling wordt op dit moment niet bereikt en de autonome ontwikkeling van dit habitatype is negatief. In het concept-beheerplan zijn maatregelen opgenomen om de bestaande omvang uit te breiden en de kwaliteit te verbeteren (HaskoningDHV 2013). Kritische depositiewaarde stikstof H1330A 1.571 N/ha/j, (Van Dobben et al. 2012). Achtergronddepositie Paulinaschor circa 1.300 N/ha/j (2010; <http://geodata.rivm.nl/gcn/>).

In de directe omgeving van het plangebied komt het habitatype niet voor. De dichtstbijzijnde locatie is het Paulinaschor (figuur 4.1).

H1330B Schorren en zilte graslanden -binnendijks

Het habitatype H1330B Schorren en zilte graslanden (subtype binnendijks) omvat graslanden die een marien verleden hebben en sindsdien zilt blijven door toestroom van brak of zout grondwater. Binnendijks komt het habitatype voor in Inlaag 2005 en Inlaag 1887. Verder komen er mogelijk al geringe oppervlakken van dit type voor in de mogelijk (deels) brakke inlagen bij Bath en Den Inkel. De instandhoudingsdoelstelling wordt op dit moment niet bereikt. Knelpunt is de voortschrijdende vegetatie-succesie. De autonome ontwikkeling

is dan ook negatief. In het concept-beheerplan zijn maatregelen opgenomen om de bestaande omvang en kwaliteit te behouden (HaskoningDHV 2013). Kritische depositiewaarde stikstof H1330B 1.571 N/ha/j, (Van Dobben et al. 2012).

In de directe omgeving van het plangebied komt het habitattype niet voor.

H2110 Embryonale wandelende duinen

Het habitattype Embryonale wandelende duinen betreft beginnende duinvorming met beperkte begroeiing. In de Westerschelde wordt een beperkt areaal aan H2110 aangetroffen. In de Herdijkte Zwarte Polder is een gering oppervlak te vinden (Troost 2009). De instandhoudingsdoelstelling wordt reeds bereikt maar op de langere termijn mogelijk niet meer. De autonome ontwikkeling is daarom negatief. In het concept-beheerplan zijn maatregelen opgenomen om de bestaande omvang te behouden (HaskoningDHV 2013). Het knelpunt is dat er in de Herdijkte Zwarte Polder op termijn een verslechtering kan optreden door een tekort in de toevoer van zand, omdat het gebied is aangelegd en van nature geen aanvoer van zand kent (HaskoningDHV 2013). Kritische depositiewaarde stikstof H2110 1.429 N/ha/j, (Van Dobben et al. 2012).

In de ruime omgeving van het plangebied komt het habitattype niet voor.

H2120 Witte duinen

Het habitattype H2120 Witte duinen volgt het habitattype Embryonale duinen in de tijd op zodra er voldoende zand is ingevangen en er helmvegetaties gaan ontstaan. Het habitattype komt over een geringe oppervlakte voor bij de Kaloot en in de Verdrongen Zwarte Polder en in een zeer geringe oppervlakte buitendijks bij Rammekenshoek (Troost 2009). De instandhoudingsdoelstelling wordt in de huidige situatie bereikt. De autonome ontwikkeling is neutraal tot positief (HaskoningDHV 2013). Kritische depositiewaarde stikstof H2120 1.429 N/ha/j, (Van Dobben et al. 2012).

In de ruime omgeving van het plangebied komt het habitattype niet voor.

H2160 Duindoornstruwelen

Het habitattype H2160 Duindoornstruwelen omvat duindoornstruwelen. Dit habitattype komt voor over een geringe oppervlakte in de Verdrongen Zwarte Polder en Rammekenshoek (Troost 2009). De instandhoudingsdoelstelling wordt in de huidige situatie bereikt. De autonome ontwikkeling is neutraal tot positief (HaskoningDHV 2013). Kritische depositiewaarde stikstof H2160 2.000 N/ha/j, (Van Dobben et al. 2012).

In de ruime omgeving van het plangebied komt het habitattype niet voor.

H2190B Vochtige duinvalleien -kalkrijk

Het habitattype H2190B Vochtige duinvalleien (subtype kalkrijk) omvat vochtige duinvalleien met open water, vochtige graslanden, lage moerasvegetaties en rietlanden, alle voor zover voorkomend in (min of meer natuurlijke) laagten in de duinen (Alterra 2008). Het habitattype komt over een beperkt oppervlak voor in de Inlaag Hoofdplaat. De instandhoudingsdoelstelling wordt in de huidige situatie bereikt. De autonome ontwikkeling is neutraal tot positief (Has-koning-DHV 2013). Kritische depositiewaarde stikstof H2190B 1.429 N/ha/j, (Van Dobben et al. 2012).

In de directe omgeving van het plangebied komt het habitattype niet voor.

4.1.2 Bossen en heiden van zandig Vlaanderen: oostelijk deel

In de tabel 4.1 is de prioriteit, oppervlakte en behoudstatus van de habitattypen in het Habitatrictlijngebied weergegeven. In ieder geval een deel van de habitattypen komt voor in het dichtst bij het plangebied gelegen gedeelte van het Habitatrictlijngebied ('Heidebos'). De andere delen van het Habitatrictlijngebied liggen op een afstand van meer dan 10 km van het plangebied.

Tabel 4.1 Prioriteit, oppervlakte en behoudstatus habitattypen Habitatrictlijngebied 'Bossen en heiden van zandig Vlaanderen: oostelijk deel' (Vlaanderen). Oppervlakte = het percentage van de totale oppervlakte van het gebied dat wordt ingenomen door het habitattype. Behoud = aanduiding van de beschermings-vooruit-zichten. Dit is een combinatie van de mate van instandhouding van de structuur, de mate van instandhouding van de functies en van de herstelmogelijkheden. Bron: geo-vlaanderen.gisvlaanderen.be.

Code	naam	prioritair	opp	behoud
H2310	stuifzandheiden met struikhei	nee	ca <1%	goed
H2330	zandverstuivingen	nee	ca 1%	uitstekend
H3130	zwakgebufferde vennen	nee	ca 1%	uitstekend
H3150	meren met krabbescheer en fonteinkruid	nee	ca 1%	goed
H4010	vochtige heide	nee	ca <1%	goed
H4030	droge heide	nee	ca <1%	uitstekend
H6410	blauwgraslanden	nee	ca <1%	goed
H6430	ruigten en zomen	nee	ca 10%	verminderd
H9120	beuken-eikenbossen met hulst	nee	ca 13%	verminderd
H9160	eiken-haagbeukenbossen	nee	ca <1%	uitstekend
H9190	oude eikenbossen	nee	ca 1%	uitstekend

H91EO	vochtige alluviale bossen	ja	ca 13%	uitstekend
-------	---------------------------	----	-----------	------------

De kwaliteit van de habitattypen in het Habitatrichtlijngebied kunnen op afstand beïnvloed worden door stikstofdepositie. De delen van het Habitatrichtlijngebied die het dichtst bij het plangebied liggen ('Heidebos') kennen een achtergronddepositie van tussen de 16 en 20 kg/ha/per jaar (rma.vgt.vito.be, gegevens 2010). Uitgaande van de maximale waarde van 20 kg/ha/jaar komt dit overeen met een waarde van 715 mol/ha/jaar (1 mol is 28 gram). De kritische depositiewaarde voor stikstof van de aangewezen habitattypen ligt ruim boven de huidige achtergronddepositie. De kwaliteit van de habitattypen wordt daarom in de huidige situatie niet bedreigt door stikstofdepositie. De kritische depositiewaarde van H3130 zwakgebufferde vennen ligt echter lager met 571 mol/ha/jaar. Het habitatype ligt onder meer in het Heidebos. Mogelijk wordt de kwaliteit op het moment beperkt of bedreigd door de huidige achtergronddepositie van stikstof. De kritische depositiewaarde van H2330 Zandverstuivingen is ongeveer gelijk aan de huidige achtergronddepositie. Het habitatype komt (op basis van luchtfoto's) echter niet voor in Heidebos.

4.1.3 Polders

In de tabel 4.2 is de prioriteit, oppervlakte en behoudstatus van de habitattypen in het Habitatrichtlijngebied weergegeven. Een deel van de habitattypen komt voor binnen 10 km afstand van het plangebied. De andere delen van het Habitatrichtlijngebied liggen op een afstand van meer dan 10 km van het plangebied.

Tabel 4.2 Prioriteit, oppervlakte en behoudstatus habitattypen Habitat-richtlijngebied 'Polders' (Vlaanderen). Oppervlakte = het percentage van de totale oppervlakte van het gebied dat wordt ingenomen door het habitatype. Behoud = aanduiding van de beschermings-vooruit-zichten. Dit is een combinatie van de mate van instand-houding van de structuur, de mate van instandhouding van de functies en van de herstel mogelijkheden. Bron: geo-vlaanderen.gisvlaanderen.be.

Code	naam	prioritair	opp	behoud
H1310	zilte pionierbegroeiingen	nee	ca 1%	goed
H1330	schorren en zilte graslanden	nee	ca 12%	goed
H6410	blauwgraslanden	nee	ca <1%	goed
H6430	ruigten en zomen	nee	ca 1%	goed
H91EO	vochtige alluviale bossen	ja	ca 1%	uitstekend

De kwaliteit van de habitattypen in het Habitatrichtlijngebied kunnen op afstand beïnvloed worden door stikstofdepositie. De delen van het Habitatrichtlijngebied die het dichtst bij het plangebied liggen, kennen een achtergronddepositie van tussen de 20 en 30 kg/ha/per jaar (rma.vgt.vito.be, gegevens 2010). Uitgaande van de maximale waarde van 30 kg/ha/jaar komt dit overeen met een waarde van 1.071

mol/ha/jaar (1 mol is 28 gram). De kritische depositiewaarde van H6410 blauwgraslanden is ongeveer gelijk aan de huidige achtergronddepositie. Mogelijk wordt de kwaliteit op het moment beperkt of bedreigd door de huidige achtergronddepositie van stikstof. Van de andere habitattypen ligt de kritische depositiewaarde ruim boven de maximale achtergronddepositie.

4.2 Soorten bijlage II Habitatrichtlijn

4.2.1 Westerschelde

Nauwe korfslak

De nauwe korfslak komt voor in duingebieden ten westen van Breskens. Het wordt onwaarschijnlijk geacht dat de nauwe korfslak ten oosten van Breskens voorkomt omdat het gebied niet geschikt is (Troost 2009). Het is onduidelijk of in de huidige situatie de instandhoudingsdoelstelling wordt behaald (Haskoning-DHV 2013). Het is daarom ook onduidelijk wat de autonome ontwikkeling van de korfslak is.

In de ruime omgeving van het plangebied komt de nauwe korfslak niet voor.

Trekvissen

De zeeprik, rivierprik en fint zijn trekvissen. De Westerschelde vormt een doortrekgebied voor deze soorten, op weg naar paaiplaatsen stroomopwaarts. De Westerschelde is ook van belang als opgroeigebied voor de fint.

De paaiplaatsen liggen in de Schelde en verder stroomopwaarts. De instandhoudingsdoelstelling wordt niet bereikt. Knelpunten liggen buiten het Natura 2000-gebied Westerschelde (Haskoning-DHV 2013). Het is onduidelijk wat de autonome ontwikkeling van de trekvissen in de Westerschelde zelf is.

Het plangebied (inclusief Kanaal Gent-Terneuzen) heeft geen belangrijke functie voor de trekvissen met een instandhoudingsdoelstelling, omdat het geen verbinding biedt met de buiten de Westerschelde gelegen paaiplaatsen (Troost 2009).

Gewone zeehond

De gewone zeehond komt met enkele honderden exemplaren in de Westerschelde voor. De gewone zeehond gebruikt het open water om te foerageren. De zandplaten worden gebruikt om te rusten en tijdens de zoogtijd. Vrijwel alle grote zandplaten in de Westerschelde worden als ligplaats gebruikt (Strucker et al. 2012b). De instandhoudingsdoelstelling wordt in de huidige situatie niet bereikt. De aantallen zijn in recente jaren toegenomen. De autonome ontwikkeling is daarom neutraal tot positief (Troost 2009). Er is echter een verbeterdoelstelling geformuleerd voor de kwaliteit van het leefgebied. In het concept -beheerplan is dit geformuleerd als een 'voortplantende populatie'. Knelpunten zijn onvoldoende rust en een hoge sterfte van de populatie. In het concept-beheerplan zijn maatregelen opgenomen om de rust te verbeteren zodat op de langere

termijn de instandhoudingsdoelstelling wordt behaald (HaskoningDHV 2013).

Het plangebied heeft geen rustfunctie voor de gewone zeehond en biedt ook geen potentie. De dichtstbijzijnde ligplaatsen van de gewone zeehond liggen op de Middelpaats op ruim 1,5 km ten noorden van het plangebied (Strucker et al. 2012b).

Groenknolorchis

De groenknolorchis komt onder meer voor in duinvalleien. Het enige gebied in de Westerschelde waar de groenknolorchis voorkomt, is de Inlaag Hoofdpaats (Troost 2009). De instandhoudingsdoelstelling wordt in de huidige situatie bereikt. De autonome ontwikkeling van de groenknolorchis is stabiel (Haskoning-DHV 2013).

In de directe omgeving van het plangebied komt de groenknolorchis niet voor.

4.2.2 Canisvliet

Kruipend moerasscherm

Het kruipend moerasscherm groeit in weilanden die niet of nauwelijks bemest worden en die 's winters ondiep onder water staan en 's zomers slechts oppervlakkig uitdrogen. Het betreft één van de relatief grote vindplaatsen van kruipend moerasscherm in Nederland. Hoewel de aantallen planten jaarlijks wisselen, is er sinds 2005 sprake van een negatieve trend. De aantallen waren in 2011 en 2012 dermate laag dat gevreesd werd voor het voortbestaan van de populatie. In 2013 zijn echter weer beduidend meer aantallen aangetroffen. De populatie blijft echter kwetsbaar (schr. med. Staatsbosbeheer). De instandhoudingsdoelstelling wordt in de huidige situatie niet bereikt (LNV 2010).

De autonome ontwikkeling is op den duur mogelijk negatief. Er zijn een beheermaatregelen voorgenoemen die de negatieve ontwikkeling kunnen stoppen of keren. Het leefgebied van het kruipend moerasscherm wordt bedreigt door de relatief extensieve beweiding waardoor veruiging ontstaat, met name in de laagstgelegen gedeelten van het grasland. Er zijn plannen om de beweidings-dichtheid te intensiveren en meer dynamiek in het peilbeheer van de kreek te verkrijgen (schr. med. Staatsbosbeheer).

4.2.3 Bossen en heiden van zandig Vlaanderen: oostelijk deel

Drijvende waterweegbree

De drijvende waterweegbree is een water- en oeverplant die groeit in stromend of stilstaand water, zoals vijvers, sloten en plassen. De drijvende waterweegbree komt niet voor in het dichtst bij het plangebied gelegen gedeelte van het Habitatrichtlijngebied ('Heidebos'), maar in de gebieden die op meer dan 10 km afstand van het plangebied liggen (www.ecopedia.be 2013).

4.2.4 Polders

Meervleermuis

De meervleermuis gebruikt het Habitatrichtlijngebied als foerageergebied. Er zijn geen verblijfplaatsen bekend (waarnemingen.be/soort/info/411). Wel zijn in Nederland nabij de rijksgrens verblijfplaatsen van meervleermuizen (Haarsma 2012). Mogelijk foerageren de meervleermuizen uit Nederland in het Vlaamse gebied Polders. Het is mogelijk dat het Kanaal van Gent naar Terneuzen als dagelijkse migratieroute wordt gebruikt, zoals dat ook het geval is voor de seizoensmigratie tussen zomer- en winterverblijfplaatsen meervleermuizen (Haarsma 2012).

5 Vogels in het onderzoeksgebied

5.1 Broedvogels Westerschelde

5.1.1 Inleiding

Het Natura 2000-gebied Westerschelde is aangewezen voor een negental soorten broedvogels (§ 3.1.2). De doelen zijn geformuleerd als behoud van een bepaald aantal broedparen. Het actuele populatieniveau kan afwijken van de doelstelling. Een vergelijking tussen de doelstelling en het actuele populatieniveau (gemiddelde 2008-2012) laat zien dat met uitzondering van de bruine kiekendief en zwartkopmeeuw de doelstelling van de broedvogels van het Natura 2000-gebied Westerschelde niet behaald wordt (tabel 5.1).

Tabel 5.1 Aantallen broedvogels (in broedpaar) N2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe 2008-2012. '–' betekent geen data beschikbaar. Het gemiddelde is alleen berekend over de jaren waar data van beschikbaar is. In de voorlaatste kolom is het instandhoudingsdoel (IHD) opgenomen. Met een asterisk is aangegeven of het een zgn. regiodoel voor de hele Delta betreft. In de laatste kolom is het in het beheerplan geformuleerde regiodoel (HaskoningDHV 2013). Bron: Netwerk Ecologische Monitoring (SOVON, RWS, CBS), gepubliceerd op www.sovon.nl, aangevuld met gegevens uit Strucker et al. (2011; 2012; 2013). Alleen aantallen broedvogels binnen de Natura 2000-begrenzing zijn meegerekend.

Soort	2008	2009	2010	2011	2012	gemiddelde 2008-2012	IHD	regionale doel W'schelde
Blauwborst	-	-	-	-	-	-	450	-
Bontbekplevier	22	26	36	24	18	25	*100	28
Bruine kiekendief	37	34	36	33	-	35	20	-
Dwergstern	250	210	48	8	49	113	*300	226
Grote stern	4.405	5.300	3.700	705	2.350	3.292	*6.200	3.866
Kluut	378	159	126	149	147	192	*2.000	203
Strandplevier	29	18	16	14	17	19	*220	23
Visdief	1.528	918	763	467	1.180	971	*6.500	1.410
Zwartkopmeeuw	191	1.022	851	372	970	681	*400	419

5.1.2 Bespreking per soort

Bruine kiekendief

De bruine kiekendief broedt met name in binnen- en buitendijks gelegen ruigten. De bruine kiekendief komt met gemiddeld 36 broedparen voor in het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe. Het instandhoudingsdoel van de bruine kiekendief wordt ruim behaald (tabel 5.1). De autonome ontwikkeling van de populatie in de Westerschelde is neutraal of positief (Troost 2009).

De bruine kiekendief broedt niet in het plangebied en directe omgeving. De dichtstbijzijnde broedplek ligt in de ten oosten van

Terneuzen gelegen Mar-garetha-polder. Deze polder ligt echter buiten het Natura 2000-gebied Westerschelde.

De bruine kiekendief foerageert in moerassen, ruigten, graslanden en akkers; door-gaans op maximaal 5 kilometers van het nest (Brenninkmeijer et al. 2006). Het plangebied vormt geen geschikt foerageergebied en ligt daarnaast op te grote afstand van het broedgebied.

Kluut

De kluut broedt in open landschappen met schaars begroeide of vrijwel kale terreinen in de directe omgeving van slikkige gebieden aan het water. De kluut komt met gemiddeld 192 broedparen voor in het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe. Het regiodoel van de kluut wordt niet behaald (tabel 5.1). De autonome ontwikkeling van de populatie kluten in de Westerschelde is negatief: het huidige beheer is onvoldoende om de bestaande populatie in stand te houden. In het concept-beheerplan zijn maatregelen opgenomen om de bestaande populatieomvang te behouden (HaskoningDHV 2013).

De kluut broedt niet in het plangebied en directe omgeving (Strucker et al. 2012a, 2013). In 2011 broedde de kluut wel in de ten oosten van Terneuzen gelegen Margaretha-polder. Deze polder ligt echter buiten het Natura 2000-gebied Westerschelde.

De kluut foerageert op maximaal 5 km van het nest (Van der Hut et al. 2007). Het plangebied vormt geen geschikt foerageergebied en ligt daarnaast op te grote afstand van het broedgebied.

Bontbekplevier

De bontbekplevier broedt op rustig gelegen, zandige, liefst schelpenrijke, of stenige oeverzones. De bontbekplevier broedt verspreid langs de kust van de Westerschelde met gemiddeld 25 broedparen. Het regiodoel van de bontbekplevier wordt niet behaald (tabel 5.1). De autonome ontwikkeling van de populatie bontbekplevieren in de Westerschelde is negatief: het huidige beheer is onvoldoende om de bestaande populatie in stand te houden. In het concept-beheerplan zijn maatregelen opgenomen om de bestaande populatieomvang te behouden (HaskoningDHV 2013).

In 2011 en in eerdere jaren broedde een paartje bontbekplevieren op de landtong ten noorden van de middensluis; in 2012 niet meer (Strucker et al. 2012a, 2013). De landtong ligt echter buiten het Natura 2000-gebied Westerschelde.

De bontbekplevier foerageert op maximaal 2 km van het nest (Van der Hut et al. 2007). Het plangebied ligt op te grote afstand van het huidige broedgebied om als foerageergebied gebruikt te worden.

Strandplevier

De strandplevier broedt bij voorkeur op rustige zandstranden, in primaire duinen en op schelpenstranden. De strandplevier komt met

gemiddeld 19 broedparen voor in het Natura 2000-gebied Westerschelde en Saeftinghe. Het regiodoel van de strandplevier wordt niet behaald (tabel 5.1). De autonome ontwikkeling van de strandplevier in de Westerschelde is negatief: het huidige beheer is onvoldoende om de bestaande populatie in stand te houden. In het concept-beheerplan zijn maatregelen opgenomen om de bestaande populatieomvang te behouden (HaskoningDHV 2013).

De strandplevier broedt niet in het plangebied. De dichtstbijzijnde broedlocaties liggen op de zeedijk ten oosten van Terneuzen (Strucker et al. 2012a, 2013).

De strandplevier foerageert op maximaal 2 km van de broedlocatie (Van der Hut et al. 2007). Het plangebied ligt buiten het bereik van de in de omgeving broedende strandplevieren en is daarnaast weinig geschikt als foerageergebied.

Zwartkopmeeuw

De zwartkopmeeuw broedt in kolonies op (begroeide) platen en schorren, doorgaans gemengd met kokmeeuwen. Langs de Westerschelde broeden zwartkopmeeuwen vooral in buitendijks gelegen gebieden (Strucker et al. 2013) met gemiddeld bijna 700 broedparen. Het regiodoel van de zwartkopmeeuw wordt ruim behaald (tabel 5.1). De autonome ontwikkeling van de populatie zwartkopmeeuwen in de Westerschelde is positief (HaskoningDHV 2013).

Op het sluizencomplex broedt de zwartkopmeeuw in zeer wisselende aantallen met in 2012 72 paren en in 2011 nog 80 paren. Het complex ligt echter net buiten het Natura 2000-gebied Westerschelde. Op het sluizencomplex hebben in de periode 2010 t/m 2012 jaarlijks enkele honderden paren kokmeeuwen en enkele paren zilverbmeeuwen gebroed (Strucker et al. 2012a, 2013).

De zwartkopmeeuw foerageert op maximaal enkele tientallen km's van de kolonie, vooral op binnendijks gelegen graslanden en akkers (Troost 2009). Het plangebied vormt geen geschikt foerageergebied.

Grote stern

De grote stern broedt in schaars begroeide gebieden, doorgaans op eilanden. In de Westerschelde is al lange tijd een grote kolonie op de Hoge Platen aanwezig, met gemiddeld genomen ruim drieduizend broedparen (tabel 5.1). Het is de enige kolonie in de Westerschelde (Strucker et al. 2013). Het regiodoel van de grote stern wordt niet behaald (tabel 5.1). De autonome ontwikkeling van de grote stern in de Westerschelde is op langere termijn negatief: door successie zal in de toekomst geschikt broedbiotoop van grote stern en dwergstern begroeid raken. In het concept-beheerplan zijn maatregelen opgenomen om de bestaande populatieomvang te behouden (HaskoningDHV 2013).

De grote sterns van de kolonie op de Hooge Platen foerageren vrijwel uitsluitend in de Voordelta, tot op enkele tientallen km's afstand van de kolonie (Troost 2009). Het plangebied wordt niet gebruikt als foerageergebied.

Visdief

De visdief broedt in kolonies in rustige, schaars begroeide en dynamische milieus. In de Westerschelde liggen grote kolonies op de Hooge Platen, Hoofdplaat Nummer Eén en Saeftinghe; verspreid langs de kust van de Westerschelde broeden daarnaast kleine aantallen visdieven. In totaal broeden gemiddeld bijna 1.000 paren visdieven langs de Westerschelde. Het regiodoel van de visdief wordt niet behaald (tabel 5.1). De autonome ontwikkeling van de populatie visdieven in de Westerschelde is negatief: het huidige beheer is onvoldoende om de bestaande populatie in stand te houden. In het concept-beheerplan zijn maatregelen opgenomen om de bestaande populatieomvang te behouden (HaskoningDHV 2013).

De visdief broedt op verschillende plekken nabij de sluizen met in 2012 in totaal 30 en in 2011 40 broedparen. In en rond de jachthaven van Terneuzen broedden in 2012 daarnaast ook nog bijna 300 visdieven (Strucker et al. 2012a, 2013). Zowel het sluizencomplex als de jachthaven van Terneuzen liggen net buiten het Natura 2000-gebied Westerschelde; de broedvogels behoren daarom niet tot de populatie van het Natura 2000-gebied Westerschelde.

De visdieven foerageren tot op 10 km van de kolonie langs zowel de Westerschelde als binnendijs gelegen wateren (Troost 2009). Ook het plangebied (buitenhavens, Kanaal Gent-Terneuzen) kan als foerageergebied gebruikt worden door de visdief.

Dwergstern

De dwergstern broedt in kolonies in rustige, schaars begroeide en dynamische milieus. In de Westerschelde broedt de dwergstern op Hoofdplaat Nummer Eén met gemiddeld ruim 100 broedparen. Het regiodoel van de dwergstern wordt niet behaald (tabel 5.1). De autonome ontwikkeling van de populatie in de Westerschelde is op langere termijn negatief: door successie zal in de toekomst geschikt broedbiotoop van dwergstern begroeid raken. In het concept-beheerplan zijn maatregelen opgenomen om de bestaande populatieomvang te behouden (HaskoningDHV 2013).

De dwergsterns foerageren tot 5 km van de kolonie in zowel de Westerschelde als de Voordelta (Troost 2009, van der Hut et al. 2007).

Het plangebied ligt op te grote afstand van de kolonie om gebruikt te worden als foerageergebied.

Blauwborst

De blauwborst broedt met name in binnen- en buitendijs gelegen ruigten en moerassen. De blauwborst komt met enkele honderden

broedparen voor langs de Westerschelde (Min. v. LNV 2009). Recente telgegevens ontbreken echter (tabel 5.1). Het is onduidelijk of het instandhoudingsdoel van de blauwborst wordt behaald. Gelet op de positieve trend van recente jaren is er geen reden om aan te nemen dat de autonome ontwikkeling van de blauwborst in de Westerschelde in de toekomst negatief zal zijn.

De blauwborst foerageert in de directe omgeving van het nest. Het plangebied ligt buiten het bereik van broedvogels in de omgeving.

5.2 Niet-broedvogels Westerschelde

5.2.1 Inleiding

Het Natura 2000-gebied Westerschelde is aangewezen voor 31 soorten niet-broedvogels (§ 3.1.2). De doelen zijn geformuleerd als behoud van een bepaald aantal exemplaren. Het actuele populatieniveau kan afwijken van de doelstelling. Een vergelijking tussen de doelstelling en het actuele populatieniveau (gemiddelde 2007/2008-2010/2011) laat zien dat de doelstelling van 13 van de 31 de niet-broedvogels van het Natura 2000-gebied Westerschelde behaald wordt (tabel 5.2).

In het deel van het plangebied ten noorden van de sluizen worden de watervogels maandelijks geteld (figuur 2.1; tabel 5.3 en 5.4). Het plangebied ligt buiten het Natura 2000-gebied Westerschelde, maar heeft wel een functie (rust- en/of foerageergebied) voor vogels behorende tot de populatie van het Natura 2000-gebied.

*Tabel 5.2 Seizoensgemiddelden niet-broedvogels Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe seizoenen 2007/2008 – 2010/2011 en gemiddelde over de seizoenen. Het seizoen loopt van juli t/m juni. In de laatste kolom is het instandhoudingsdoel (IHD) opgenomen. Bron: Netwerk Ecologische Monitoring (SOVON, RWS, CBS), gepubliceerd op www.sovon.nl. * = aantal betreft seizoenen-maximum.*

Soort	07/08	08/09	09/10	10/11	ge- middeld e 07/08- 10/11	IHD
Bergeend	5.658	5.313	6.379	7.815	6.291	4.500
Bontbekplevier	483	449	448	362	436	430
Bonte strandloper	14.910	9.538	13.335	11.598	12.345	15.100
Drieteenstrandlo- per	1.478	1.065	1.507	1.256	1.327	1.000
Fuut	80	67	42	52	60	100
Goudplevier	1.212	743	373	638	742	1.600
Grauwe gans	13.382	9.657	6.848	12.750	10.659	16.600
Groenpootruiter	72	63	66	76	69	90
Kanoet	1.808	1.357	2.143	1.346	1.664	600
Kievit	4.660	2.935	1.234	3.306	3.034	4.100
Kleine zilverreiger	88	86	48	59	70	40
Kluut	687	583	528	616	604	540
Kolgans	475	372	156	1.182	546	380
Krakeend	25	43	71	68	52	40
Lepelaar	53	56	123	120	88	30
Middelste zaagbek	9	9	8	9	9	30
Pijlstaart	594	750	488	821	663	1.400
Rosse grutto	872	843	1.204	925	961	1.200
Scholekster	8.384	7.332	7.141	6.678	7.384	7.500
Slechtvalk*	14	12	12	13	13	8
Slobeend	81	71	72	93	79	70
Smient	9.822	7.708	10.470	7.627	8.907	16.600
Steenloper	228	191	152	151	181	230
Strandplevier	21	16	13	12	16	80
Tureluur	996	854	1.013	866	932	1.100
Wilde eend	8.835	8.668	7.857	7.613	8.243	11.700
Wintertaling	622	435	632	811	625	1.100
Wulp	3.423	3.026	3.318	3.772	3.385	2.500
Zeearend*	0	0	2	1	1	2
Zilverplevier	1.993	2.154	1.866	1.731	1.936	1.500
Zwarte ruiter	163	147	122	90	131	270

Tabel 5.3 Seizoensgemiddelden niet-broedvogels telvak WS811 seizoenen 2007/2008 – 2011/2012 en gemiddelde over de seizoenen. Een deel van het telvak valt binnen het Natura 2000-gebied

Westerschelde & Saeftinghe. Het seizoen loopt van juli t/m juni. Bron: Waterdienst (Rijkswaterstaat). Voor begrenzing van het telvak WS811 zie figuur 2.1.

	07/08	08/09	09/10	10/11	11/12	gemiddelde 07/08- 10/11
Bergeend	187	211	127	361	220	221
Bontbekplevier	44	21	18	3	20	21
Bonte strandloper	285	159	18	1	24	97
Drieteenstrandloper	83	22	115	0	4	45
Fuut	3	1	1	2	2	2
Goudplevier	0	0	0	0	0	0
Grauwe gans	1	0	4	0	6	2
Kanoet	0	0	0	0	0	0
Kievit	27	39	0	25	12	21
Kleine zilverreiger	0	1	0	0	0	0
Kluut	0	0	2	0	0	0
Kolgans	0	0	0	18	0	4
Krakeend	0	0	0	4	3	1
Lepelaar	0	0	0	0	1	0
Middelste zaagbek	1	0	0	0	0	0
Rosse grutto	2	10	1	15	0	5
Scholekster	245	263	231	267	408	283
Slechtvalk*	2	1	0	0	0	1
Slobeend	0	0	0	0	0	0
Smient	0	0	0	0	9	2
Steenloper	56	47	27	35	32	40
Strandplevier	12	9	7	7	7	8
Tureluur	22	18	16	16	15	17
Wilde eend	146	69	77	58	81	86
Wintertaling	0	0	0	0	0	0
Wulp	44	91	79	114	83	82
Zeearend	0	0	0	0	0	0
Zilverplevier	2	4	3	1	1	2
Zwarte ruiter	0	0	0	0	0	0

Tabel 5.4 Maandgemiddelden niet-broedvogels telvak WS811 seizoenen 2007/2008 – 2011/2012. Een deel van het telvak valt binnen het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe. Bron: Waterdienst (Rijkswaterstaat).

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Bergeend	10	47	103	91	64	60	539	944	461	287	48	20
Bontbekplevier	13	7	0	0	0	0	1	82	93	26	20	10
Bonte strandloper	180	198	0	0	0	0	0	0	1	1	118	0
Drieteen-strandloper	75	123	5	0	0	0	0	0	0	0	113	2
Fuut	6	3	2	1	2	0	0	1	0	1	3	3
Grauwe gans	0	15	0	0	0	0	0	0	0	2	0	9
Kievit	1	5	2	0	0	3	22	60	58	52	41	4
Kleine zilverreiger	0	0	0	0	0	0	0	1	2	3	0	0
Kluut	0	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kolgans	44	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Krakeend	4	6	0	0	0	0	0	0	0	0	1	5
Lepelaar	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0
Middelste zaagbek	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1
Rosse grutto	0	3	0	0	0	0	14	0	44	0	0	1
Scholekster	359	421	161	81	104	101	133	175	267	620	502	0
Slechtvalk	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Slobeend	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Smient	0	16	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6
Steenloper	29	35	25	38	17	6	11	92	116	44	32	34
Strandplevier	0	0	0	0	0	0	21	54	23	0	0	0
Tureluur	24	26	8	11	1	0	8	18	25	31	29	29
Wilde eend	161	109	20	8	20	31	14	90	68	53	235	2
Wulp	47	48	71	24	29	0	40	126	230	254	84	46
Zilverplevier	0	2	0	0	2	0	0	0	1	6	8	6

5.2.2 Bespreking per soort(groep)

Ganzen

In de Westerschelde komen grote aantallen ganzen voor. De aantallen van de grauwe gans lopen in het winterhalfjaar op tot tienduizenden exemplaren; de aantallen van kolgans zijn beduidend lager (tabel 5.2). Saeftinghe vormt veruit het belangrijkste foerageergebied voor de grauwe gans (Strucker et al. 2012b). 's Nachts slapen grote aantallen kol- en grauwe ganzen in Saeftinghe en op diverse platen in de Westerschelde. Deze ganzen zijn afkomstig uit de ruime omgeving van deze gebieden (Troost 2009). Het instandhoudingsdoel van de grauwe gans wordt niet behaald, van de kolgans wel (tabel 5.2). De aantallen van de grauwe gans zijn in recente jaren achteruit gegaan. De draagkracht van het gebied zelf voor de grauwe gans is op orde, mogelijk liggen oorzaken in onvoldoende voedsel in het achterland (HaskoningDHV 2013). De toekomstige autonome ontwikkeling voor de

grauwe gans kan blijvend negatief zijn als de voedselsituatie buiten de Westerschelde verder verslechterd. Gezien de toename van de kolgans de afgelopen jaren is de ontwikkeling van deze soort neutraal of positief.

In de buitenhavens komen alleen in de wintermaanden enkele grauwe ganzen en tot enkele tientallen kolgansen voor (tabel 5.3, 5.4). De buitenhavens hebben geen belangrijke slaap- of foerageerfunctie voor de grauwe gans en kolgans.

Herbivore eenden

Herbivore eenden komen jaarrond met tienduizenden exemplaren in de Westerschelde voor (tabel 5.2). De Westerschelde wordt gebruikt als foerageergebied en als slaapplek. Saeftinghe vormt het belangrijkste gebied voor herbivore watervogels, maar ook de schorren langs de gehele kust van de Westerschelde zijn van belang (Strucker et al. 2012b). De kraakeend en wintertaling gebruiken het gebied als slaap- en als foerageergebied; een deel van de wilde eenden en smienten rust overdag langs de Westerschelde en foerageren 's nachts op binnendijks gelegen graslanden en akkers (Troost 2009). Het instandhoudingsdoel van de smient, wilde eend en wintertaling wordt niet behaald, van de kraakeend wel (tabel 5.2). De aantallen van smient, wilde eend en wintertaling zijn in recente jaren achteruit gegaan. De draagkracht van het gebied is mogelijk niet op orde voor de smient, omdat het areaal foerageergebied kleiner is geworden en in de toekomst mogelijk nog kleiner wordt (Troost 2009). Bij de wilde eend kan het probleem spelen dat er onvoldoende voedsel in het achterland aanwezig is. De toekomstige autonome ontwikkeling van wilde eend, smient en wintertaling is daarom mogelijk negatief en die van de kraakeend positief.

In de buitenhavens komen gemiddeld bijna 100 wilde eenden voor; de aantallen van kraakeend en smient zijn veel lager, de wintertaling komt hier niet voor (tabel 5.3). De buitenhavens kunnen zowel geschikt foerageer- als rustgebied voor de wilde eend bieden. De overdag aanwezige vogels (smient, kraakeend en wilde eend) foerageren 's nachts vermoedelijk op binnendijks gelegen graslanden en akkers of maken gebruik van gebieden langs de Westerschelde. Mogelijk hebben de buitenhavens een functie hebben voor kraakeenden en wilde eenden die behoren tot het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe.

Bergeend

De bergeend komt het gehele jaar in de Westerschelde voor. De grootste aantallen worden bereikt in juni tot en met augustus, wanneer gemiddeld bijna 20.000 bergeenden de rui doormaken in de Westerschelde (sovon.nl). Hoewel de bergeend over de gehele Westerschelde voorkomt, bevinden de belangrijkste concentraties zich in Saeftinghe, Hoek van Ossensisse en rond de Hooie Platen (Strucker et al. 2012b). Buiten de ruitijd komen tot enkele duizenden bergeenden in de Westerschelde voor. Het instandhoudingsdoel van de bergeend wordt ruim behaald (tabel 5.2). De autonome ontwikkeling is neutraal of positief.

In de buitenhavens komen in de ruitijd van juni tot en met augustus grote aantallen bergeenden voor (gemiddeld ongeveer 500 exemplaren). Buiten de ruitijd komen gemiddeld enkele tientallen berg-eenden voor (tabel 5.4). Vooral het Nozenschor is wegens de rust een geschikt ruigebied. Het Nozenschor ligt buiten het Natura 2000-gebied Westerschelde; er vindt in de ruitijd uitwisseling met het Natura 2000-gebied plaats. Het Nozenschor heeft daarom een belangrijke functie voor vogels uit het Natura 2000-gebied Westerschelde.

Slobeend

De slobeend komt het gehele jaar in de Westerschelde voor. De aantallen zijn echter klein met gemiddeld nog geen honderd exemplaren (tabel 5.2). De slobeend foerageert in zeer ondiepe wateren op macrofauna en zaden van waterplanten. De belangrijkste gebieden zijn Saeftinghe en de inlagen bij Ellewoutsdijk (Strucker et al. 2012b). Het instandhoudingsdoel van de slobeend wordt behaald (tabel 5.2). De autonome ontwikkeling is neutraal of positief.

In de buitenhavens komt de slobeend bijna niet voor (tabel 5.3). Geschikt habitat in de vorm van zeer ondiepe wateren is zeer beperkt aanwezig.

Visetende watervogels

Visetende watervogels (fuut, middelste zaagbek) komen in de Westerschelde met kleine aantallen voor (tabel 5.2). De fuut komt het gehele jaar voor, vooral in de wintermaanden. De aantallen lopen dan op tot gemiddeld meer dan 100 exemplaren. De middelste zaagbek komt alleen in het winterhalfjaar voor met gemiddeld enkele tientallen exemplaren (sovon.nl). De fuut en middelste zaagbek komen verspreid over het open water voor. De vogels komen met name in de westelijke helft van de Westerschelde voor (Strucker et al. 2012b). Het instandhoudingsdoel van de fuut en middelste zaagbek wordt niet behaald (tabel 5.2). De aantallen zijn in recente jaren kleiner geworden. Mogelijk is er te weinig voedsel (HaskoningDHV 2013). Hoe de voedselsituatie zich in de toekomst ontwikkelt is onduidelijk. Mogelijk is de autonome ontwikkeling van beide soorten negatief. In het concept-beheerplan zijn geen maatregelen opgenomen om de instandhoudingsdoelen van deze soorten te halen. Wel wordt aanbevolen nader onderzoek te verrichten (HaskoningDHV 2013).

In de buitenhavens komt de fuut met kleine aantallen voor, de middelste zaagbek ontbreekt nagenoeg. De fuut maakt gebruik van het open water in de buiten-havens. De buitenhavens hebben geen belangrijke slaap- of foerageer-functie voor vogels uit het Natura 2000-gebied Westerschelde.

Waadvogels

De kleine zilverreiger en lepelaar komen met gemiddeld bijna 100 exemplaren in de Westerschelde voor (tabel 5.2). De vogels komen met name in het zomerhalfjaar voor (sovon.nl). De vogels foerageren

in ondiepten en langs oevers. Saeftinghe is veruit het belangrijkste gebied voor deze soorten; kleine aantallen lepelaars en kleine zilverreigers komen over de gehele Westerschelde voor (Strucker et al. 2012b). Het instandhoudingsdoel van de lepelaar en kleine zilverreiger wordt ruim behaald (tabel 5.2). De lepelaar neemt de laatste jaren duidelijk in aantal toe, zodat hier vermoedelijk sprake is van een autonome positieve ontwikkeling. De kleine zilverreiger heeft 5 jaar geleden een piek bereikt en lijkt nu weer af te nemen. Vermoedelijk neemt deze soort de komende jaren licht af.

In de buitenhavens komen kleine aantallen van de kleine zilverreiger en lepelaar voor; de lepelaar ontbreekt. De kleine zilverreiger kan gebruik maken van de stenen oevers en het Nozen-schor, de lepelaar is beperkt tot het Nozenschor. De buitenhavens hebben geen belangrijke slaap- of foerageer-functie voor vogels uit het Natura 2000-gebied Westerschelde.

Steltlopers

Steltlopers komen in grote aantallen in de Westerschelde voor. De bonte strandloper, scholekster en wulp zijn het talrijkst en komen gemiddeld met vele duizenden exemplaren voor (tabel 5.2). Steltlopers gebruiken de Westerschelde met name op doortrek en als overwinteringsgebied. De grootste aantallen van veel soorten zijn aanwezig gedurende de doortrek in de (na)zomer. Ook in de wintermaanden zijn hoge aantallen van veel steltlopers aanwezig (sovon.nl). De steltlopers gebruiken platen en randen van schorren in de gehele Westerschelde. De belangrijkste hoogwatervluchtplaatsen zijn Saeftinghe en de Hooge Platen. Het instandhoudingsdoel van de bonte strandloper, goudplevier, groenpootruiter, kievit, rosse grutto, scholekster, steenloper, strandplevier, tureluur en zwarte ruiter wordt niet behaald. De aantallen zijn in recente jaren kleiner geworden. De autonome ontwikkeling van de aantallen steltlopers is in de toekomst waarschijnlijk negatief. Dit heeft diverse oorzaken: verdere verkleining van de intergetijdenzone (steenloper), achteruitgang broedvogel-populatie in de Westerschelde (strandplevier), factoren buiten de Westerschelde (goudplevier, groenpootruiter, kievit en zwarte ruiter), kokkelvisserij (scholekster). Voor de tureluur en bonte strandloper zijn geen oorzaken bekend (HaskoningDHV 2013), maar afname van het intergetijdengebied zal ook voor deze soorten niet gunstig zijn. In het concept-beheerplan zijn geen maatregelen opgenomen om de instandhoudingsdoelen van deze soorten te halen. Wel wordt aanbevolen nader onderzoek te verrichten (HaskoningDHV 2013).

Van de andere soorten steltlopers wordt het instandhoudingsdoel wel behaald (tabel 5.2). Voor deze soorten wordt op korte termijn een neutrale ontwikkeling verwacht, maar verdergaande achteruitgang van het intergetijdengebied moet voor deze soorten op den duur ook voor een negatieve autonome ontwikkeling gevreesd worden.

De talrijkste soorten in het telgebied zijn scholekster (honderden), bonte strandloper en wulp (vele tientallen) (tabel 5.3). In de nazomer, najaar en winter worden de hoogste aantallen bereikt (tabel 5.4). Het

bij de buitenhavens gelegen Nozenschor wordt gebruikt als foerageergebied en is een belangrijke hoogwater-vluchtplaats (hvp) voor veel soorten steltlopers. Ook de stortstenen oever van de middensluis wordt als hvp gebruikt (Meininger 2001), waarschijnlijk met name door scholekster en wulp. De aantallen steltlopers zijn kleiner dan op het Nozenschor (Meininger 2001). De hvp's in het plangebied liggen buiten het Natura 2000-gebied Westerschelde, maar worden bij hoogwater gebruikt door steltlopers afkomstig uit het Natura 2000-gebied. De hvp's hebben daarom een belangrijke functie voor het Natura 2000-gebied Westerschelde. Langs het Kanaal Gent-Terneuzen zijn geen hvp's aanwezig van vogels afkomstig uit het Natura 2000-gebied Westerschelde (Meininger 2001).

Roofvogels

Langs de Westerschelde komen slechtvalken en zeearenden voor. Hoewel de slechtvalk het gehele jaar voorkomt, komen de meeste slechtvalken alsmede de zeearend in het winterhalfjaar (buiten de broedtijd) voor. De slechtvalk jaagt met name op vogels en is daarom ook vooral aanwezig in gebieden met veel vogels zoals Saeftinghe en de Hooge Platen. De zeearend is in dezelfde gebieden te vinden. De slechtvalk behaalt het instandhoudingsdoel wel maar de zeearend niet (tabel 5.2); de maximum aantallen slechtvalken en zeearenden lijken op dit moment stabiel. De draagkracht (omvang, prooiaanbod en rust) van Westerschelde & Saeftinghe is ruim voldoende om de gewenste aantallen slechtvalken en zeearenden te herbergen (HaskoningDHV 2013). De toekomstige autonome ontwikkeling zal daarom op den duur positief zijn.

In de buitenhavens is soms een slechtvalk aanwezig, de zeearend is afwezig (tabel 5.3). Gelet op de beperkte geschiktheid van het gebied gaat het vermoedelijk vooral om kort verblijvende of doortrekkende vogels. De buitenhavens hebben geen belangrijke slaap- of foerageerfunctie voor vogels uit het Natura 2000-gebied Westerschelde.

6 Ecologische Hoofdstructuur

In de omgeving van het plangebied zijn diverse gebieden aangewezen als onderdeel van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) (figuur 6.1). Het sluizencomplex en het Kanaal Gent-Terneuzen zijn geen onderdeel van de EHS. Wel grenst een aantal EHS-gebieden direct aan het plangebied.

Nabij Terneuzen grenzen aan het kanaal twee EHS-gebieden: het EHS-gebied 'Westelijke Rijkswaterleiding' en het kreekrestant 'Sluispolder'. Nabij Sas van Gent grenzen aan het plangebied drie EHS-gebieden: 'Papeschorpolder', 'Westdorpe Noord' en 'Canisvliet'.

Westdorpe-Passluis en Westdorpe noord

De gebieden bestaan uit reliëfrijk grasland, open water met moeras met zeer flauwe oevers en aan de randen wat struweel en ruigte. De lage delen hebben de vorm van kreekuitlopers die de migratieroutes ten oosten en ten westen van het kanaal verbinden. Onder invloed van het kanaal zijn gradiënten in vocht, zoutgehalte en voedselrijkdom in het gebied aanwezig.

In het streefbeeld is ook een deel "brak" langs het kanaal aanwezig. Een mogelijke lichte toename van het brakke deel is voor dit gebied geen probleem. Dit is mogelijk zelfs gunstig door toename / verduidelijking van de gradiënten.

Papeschorpolder

Dit gebied moet nog ingericht worden. Na inrichting bestaat het gebied deels uit open (licht brak) water als verbindend element tussen de kreeksystemen aan weerszijden van het kanaal. In het hogere deel ligt een aantal geïsoleerde poelen met zoet water. Deze zijn omgeven door bloemrijk grasland. Plaatselijk zorgt struweel en wat ruigte voor beschutting.

Westelijke Rijkswaterleiding

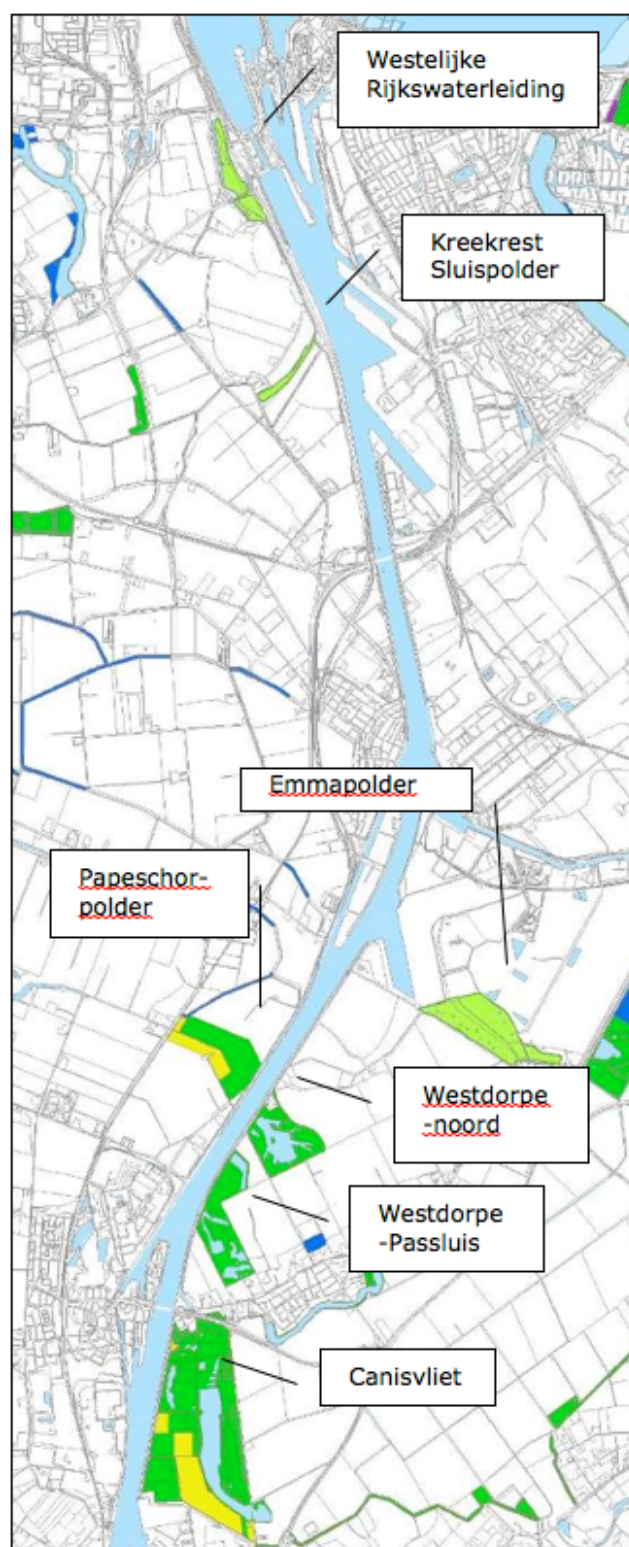
Dit gebied bestaat uit moeras, zilt grasland en overstromingsgrasland. Dit is conform de doelstelling.

Kreekrest Sluispolder

Deze kreek bestaat uit een brakwaterkreek. Dit is conform de doelstelling.

Canisvliet

Canisvliet is een bestaand gebied en heeft als doelstelling vochtig schraalland, kruiden- en faunairijk grasland, zoete plas en haagbeuken- en essenbos.

Figuur 6.1 Ligging Ecologische Hoofdstructuur bij plangebied (bron: Provincie Zeeland, vastgestelde EHS in 2012).

7 Literatuur

- Alterra, 2008. Profielendocument Vochtige duinvalleien. Alterra, Wageningen.
- Brenninkmeijer, A., N. Beemster & D. Bos 2006.
Foerageermogelijkheden voor kiekendieven en herbivore watervogels rond de Oostvaardersplassen en Lepelaarplassen. A&W-rapport 726. Bureau Altenburg & Wymenga, Veenwouden.
- Haarsma, A.J., 2012. De meervleermuis en Natura 2000 in Nederland. www.batweter.nl
- HaskoningDHV, 2013. Natura 2000-ontwerpbeheerplan Deltawateren 20xx-20xx Westerschelde & Saeftinghe. Royal HaskoningDHV. 3^e concept, versie 3.1.
- Hut, R.G.M. van der, M. Kersten, F. Hoekema & A. Brenninkmeijer 2007. Kustvogels in het Wadden- en Deltagebied. Verspreidingskaarten van kustvogels voor het calamiteitensysteem CALAMARIS. A&W-rapport 907. Bureau Altenburg & Wymenga, Veenwouden.
- Meininger, P.L., 2001. Nieuwe dijkbekleding Westerschelde en vogels. Wekdocument RIKZ/OS/2001.812X. RIKZ, Middelburg.
- Ministerie van EL&I, 2012. Wijzigingsbesluit Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe. Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, Den Haag.
- Ministerie van LNV, 2009. Aanwijzingsbesluit Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe. Ministerie van Landbouw, Natuur & Voedselveiligheid, Den Haag.
- Ministerie van LNV, 2010. Aanwijzingsbesluit Natura 2000-gebied Canisvliet. Ministerie van Landbouw, Natuur & Voedselveiligheid, Den Haag.
- Rijkswaterstaat, 2012. Habitattypenkaart Westerschelde. Gepubliceerd op www.natura2000deltawateren.nl.
- Strucker, R.C.W., F.A. Arts & S. Lilipaly, 2012b. Watervogels en zeezoogdieren in de Zoute Delta 2010/2011. Delta Project Management, Vlissingen.
- Strucker, R.C.W., M.S.J. Hoekstein & P.A. Wolf, 2011. Kustbroedvogels in het Deltagebied in 2010. Delta Project Management, Vlissingen.
- Strucker, R.C.W., M.S.J. Hoekstein & P.A. Wolf, 2012a. Kustbroedvogels in het Deltagebied in 2011. Delta Project Management, Vlissingen.
- Strucker, R.C.W., M.S.J. Hoekstein & P.A. Wolf, 2013. Kustbroedvogels in het Deltagebied in 2012. Delta Project Management, Vlissingen.
- Troost, K., 2009. Doelendocument Natura 2000 Deltagebied. Delta Project Management.
- van Dobben, H.F., R. Bobbink, D. Bal en A. van Hinsberg, 2012. Overzicht van kritische depositiewaarden voor stikstof, toegepast op habitattypen en leefgebieden van Natura 2000. Wageningen, Alterra, Alterra-rapport 2397.

Internet:

www.natuurpunt.be/nl/natuurbehoud/natuurbeleid/natuur-en-samenleving_313.aspx - geraadpleegd november 2013

VLAAMS NEDERLANDSE SCHELDECOMMISSIE
UITVOEREND SECRETARIAAT
Postbus 299 • NL 4600 AG Bergen op Zoom
Jacob Obrechtlaan 3 • NL 4611 AP Bergen op Zoom

+ 31 (0)164 212 800
zeesluis@vnsc.eu | www.vnsc.eu

In deze publicatie wordt slechts de mening van de auteur weergegeven.
De Europese Unie is niet aansprakelijk voor het gebruik
dat eventueel wordt gemaakt van de informatie in deze publicatie.

medegefinancierd door de Europese Unie
Trans-Europees vervoersnetwerk (TEN-T)